

Drinkwaterbesparing

Opgaven en oplossingsrichtingen

KENNISDOSSIER
WATERTRANSITIE

FACTSHEET — SEPTEMBER 2024

Droogte en de waterbesparingsopgave

In tijden van droogte is het belangrijk om drinkwater bewust en zuinig te gebruiken en zo de druk op het watersysteem te verlichten. Waterbesparing kan een belangrijke bijdrage leveren aan het inrichten van een klimaatrobuust watersysteem. Daarvoor is een gezamenlijke inzet nodig van drinkwatergebruikers (huishoudens, bedrijven, landbouw), overheden en drinkwaterbedrijven.

2035
100 LPPPD

Beleid voor drinkwaterbesparing

Het Nationaal Plan van Aanpak Drinkwaterbesparing ([IenW, 2024](#)) omschrijft maatregelen om te komen tot 20% minder drinkwatergebruik in **2035**. Voor huishoudens betekent dat een afname van 129 naar 100 liter drinkwater per persoon per dag (**LPPPD**). Bewustwordingscampagnes gaan een belangrijke rol spelen om mensen te stimuleren zuiniger met water om te gaan. Bij nieuwbouw en renovatie wordt waterbewust bouwen de standaard. Zakelijke gebruikers worden aangemoedigd om hun drinkwatergebruik met 20% te verminderen.

Watertransitie en drinkwater

Ons watersysteem loopt tegen zijn grenzen aan door toenemende droogte, te snelle waterafvoer, toenemend watergebruik, vervuiling en verzilting. Er is een stevige watertransitie nodig om ons watersysteem klimaatrobuust te maken en er aan de vraag naar water voor natuur, drinkwater, industrie en landbouw kan worden voldaan. Dat vraagt om andere keuzes in de ruimtelijke inrichting, waarbij meer hemelwater kan infiltreren en water beter en langer wordt vastgehouden. Om de drinkwatervoorziening in de toekomst veilig te stellen is het ook belangrijk zuiniger om te gaan met drinkwater en het beschikbare water circulair te gebruiken. Die watertransitie gaat onder meer gepaard met een nieuwe verdeling van rollen en verantwoordelijkheden. De grote uitdaging ligt in het ontwikkelen van transformatiepaden voor het fysieke en bestuurlijke watersysteem, waarbij de waarde van water centraal staat.

Drinkwaterbesparing in huishoudens

Naar 100 LPPPD

Thuis bewuster omgaan met water kan op veel manieren: van korter douchen tot een waterzuinige douchekop aanschaffen, de wc spoelen met regenwater, of tijdens droogte de tuin niet sproeien. Overheden en drinkwaterbedrijven kunnen waterbesparing thuis stimuleren met communicatie(-campagnes), economische maatregelen (bijvoorbeeld tariefdifferentiatie) en juridische middelen (zoals sproeiverbod). Echter, elke maatregel afzonderlijk heeft een beperkte bijdrage. Alleen met sturend beleid, een gezamenlijk inspanning en een combinatie van maatregelen kunnen we het doel van 100 LPPPD in zicht brengen.²

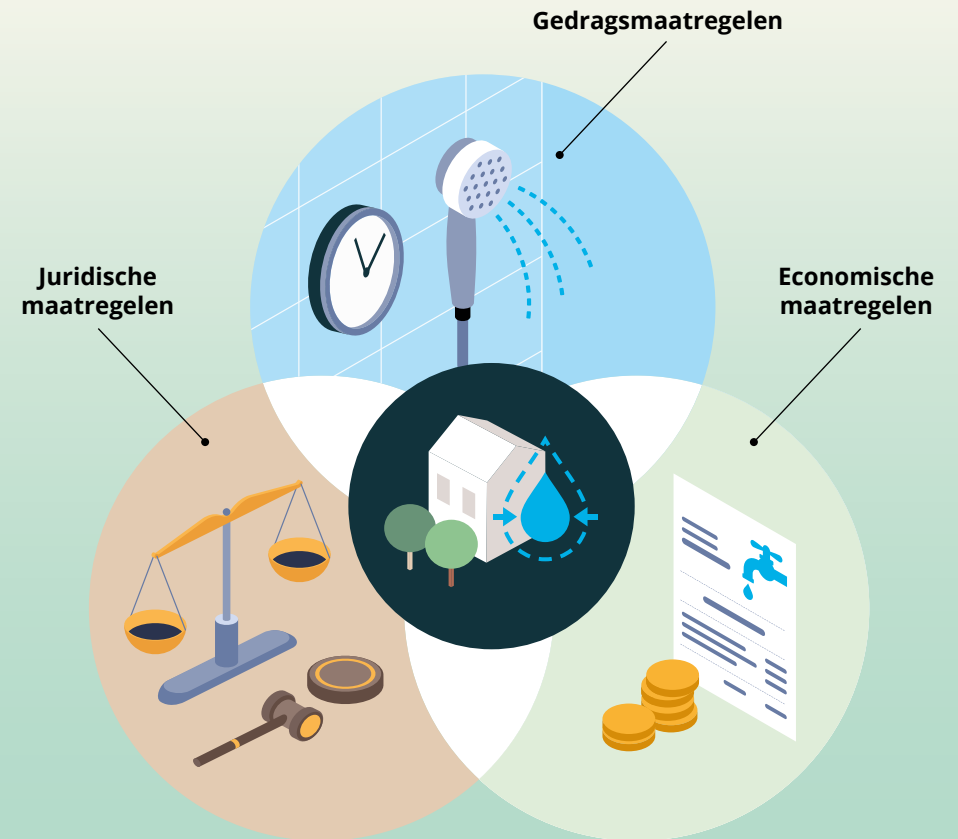
Gedragsverandering

Met gedragsmaatregelen zijn relevante, maar beperkte besparingen te realiseren, bijvoorbeeld door in te spelen op een sociale norm. Gedragsbeïnvloeding is echter reversibel en algemene bewustwordingscampagnes of oproepen tot waterbesparing hebben slechts een tijdelijk effect. Dat werkt prima als je tijdens droogte de piekbelasting wilt verlagen, maar voor langdurige

waterbesparing is een meer permanente gedragsverandering nodig. Daarvoor is het belangrijk mensen inzicht in hun lange termijn watergebruik en regelmatige feedback op hun waterbesparing te geven, bijvoorbeeld met slimme watermeters.³

Sturende maatregelen

Met juridische en economische maatregelen kunnen overheden sturen richting substantiële waterbesparingen. Denk aan verbod op regendouches, verplicht gebruik van regenwater voor toiletspoeling, of hergebruik van grijswater in bestaande woningen. Met zulke sturende maatregelen is het mogelijk besparingsambities te halen, maar het is minder gewenst om verplichtingen op te leggen. Over deze maatregelen moet ook niet lichtzinnig worden gedacht. Zo stuit de uitvoering vaak op bezwaren tegen significante investeringskosten, gezondheidsrisico's of onbedoelde neveneffecten op het leidingnet.²

Kennisdossier Watertransitie

Zakelijke gebruikers: 20% besparing

In de industrie blijven nog veel waterbesparingsmogelijkheden onbenut: voor zakelijke gebruikers is water geen grote kostenpost, en de huidige wet- en regelgeving ontmoedigt waterhergebruik. Zakelijke grootverbruikers ervaren vrijwel geen druk vanuit het drinkwaterbedrijf voor waterbesparing. Drinkwaterbedrijven hebben mogelijkheden om waterbesparingen bij zakelijke klanten te stimuleren en laagwaardig gebruik van drinkwater te beperken, bijvoorbeeld door waterscans aan te bieden en de gevolgen van de keuze tussen drinkwater en industriewater inzichtelijker te maken.¹

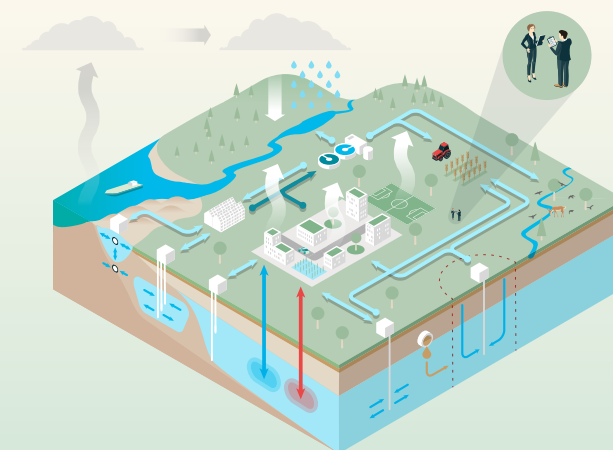

Waterbewust bouwen

Bij nieuwbouw en renovatie ligt inzet van waterbesparende technologieën en regen- en grijswatersystemen voor de hand. In Vlaanderen heeft dit bijgedragen aan een verlaging van het drinkwatergebruik naar 89 LPPPD. Het aantal nieuwe woningen is relatief klein, en daarmee de bijdrage aan de waterbesparingsopgave voor 2035 beperkt. Bovendien wordt waterbewust bouwen vaak belemmerd door hogere kosten, beperkte capaciteit in de installatiebranche, duurzaamheidsuitdagingen en complexere afstemming met bewoners. Bij waterhergebruik en regenwatersystemen moet de volksgezondheid goed worden geborgd.²

Waterbeschikbaarheid vraagt om een systeembenadering

Drinkwaterbesparing staat niet op zichzelf. Voor een klimaatrobuust watersysteem zijn ook maatregelen nodig om water te infiltreren en vast te houden. De kwaliteit van onze bronnen moet beschermd blijven en mogelijkheden voor aanvullende bronnen zoals brak grondwater, zeewater, of RWZI-effluent moeten verder verkend worden. Voor een nieuwe balans tussen watervraag en -beschikbaarheid is een systeembenadering essentieel. De drinkwatervoorziening is immers onlosmakelijk verbonden met de omgeving.⁴

Combineer maatregelen om voldoende drinkwaterbesparing te realiseren

Om de drinkwaterbesparingsambitie te halen, moeten alle mogelijke maatregelen breed ingezet worden. Bewustwordingscampagnes alleen zijn niet genoeg. Een sturende overheid kan bijdragen aan een forse tempo-versnelling door consistente beleidslijnen te hanteren. Zet het regionale watersysteem centraal en beschouw watergebruik, de benodigde waterwinning en zuiverings- en distributiecapaciteiten steeds in onderling verband. Drinkwaterbesparing is niet hetzelfde als waterbesparing en daarmee niet gelijk aan een klimaatrobuust watersysteem.

Inschatting drinkwaterbesparing in LPPPD* – voorbeelden van maatregelen²

Gedragmaatregelen	LPPPD
Vergelijking totaalverbruik met anderen	0,6 – 2,2
Stimuleren gebruik kleine wc-knop	0,7 – 1,2
Persoonlijke feedback met slimme watermeter	2,2 – 5,7
Economische maatregelen	LPPPD
Integraal waterverbruikstarief	0,7 – 2,0
Kostencommunicatie koppelen aan energieverbruik	1,7 – 7,0
Financiële beïnvloeding aankoopgedrag	0,8 – 3,3
Juridische maatregelen	LPPPD
Tijdelijk verbod op tuinsproeien	0,3 – 1,2
Verplichting regenwater voor toilet (<i>nieuwbouw</i>)	0,2 – 0,3
Verplichte cascadering drinkwater (<i>bestaande woningen</i>)	12,8 – 21,3

* liter per persoon per dag bij realistische inschatting (laag – hoog) van landelijke toepassing

ADVIES

Zorg ook voor een duurzame balans tussen watervraag en waterbeschikbaarheid

Voor een proactieve positionering van drinkwaterbedrijven in de watertransitie, is duidelijkheid gewenst over de relatie van de maatregelen met achterliggende doelen en waarden, zoals droogte en milieu-impact (natuur, biodiversiteit), energie- en grondstoffen-gebruik (duurzaam, circulair), integraliteit (water-energie-voedsel-omgeving), veerkracht en robuustheid (leveringszekerheid). Een duidelijk, samenhangend beeld kan bijdragen aan de bereidheid bij drinkwaterklanten en de samenleving om bij te dragen aan de watertransitie.

Referenties

1. Drinkwaterbesparing bij zakelijk grootverbruikers: een verkenning vanuit vier perspectieven, [BTO 2022.057](#), juli 2023
2. 100 liter per persoon per dag. Welke waterbesparingsmaatregelen zijn nodig?, [BTO 2023.037](#), augustus 2023
3. Drinkwaterbesparing: Bereidheid en waterbesparend gedrag bij huishoudens, [BTO 2023.077](#), november 2023
4. Waterbeschikbaarheid en droogte lange termijn: synthesrapport, [BTO 2024.038](#), maart 2024

Colofon

Deze factsheet is onderdeel van het 'Kennisdossier Watertransitie'. KWR Water Research Institute heeft de factsheet opgesteld voor Waterwijs, het collectief onderzoeksprogramma van de waterbedrijven.
Datum publicatie: september 2024